62వ అధ్యాయం

٦٢ - بَابُ الإِيثَارِ وَالمُوَاسَاةِ

త్యాగం, సానుభూతి

قال الله تعالى: ﴿ وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ ﴾ [الحشر: ٩] وقال تعالى: ﴿ وَيُطْعِمُونَ ٱلطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِۦ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴾ [الإنسان: ٨] إلى آخر الآيات.

దివ్య ఖుర్‌ఆన్‌లో అల్లాహ్ ఇలా అంటున్నాడు:

"వారు (విశ్వాసులు) స్వయంగా అగత్యం కలవారైనప్పటికీ, తమకంటే ఇతరులకే ఎక్కువ ప్రాధాన్యం ఇస్తారు."

(అల్ హష్ర్ : 9)

మరోచోట ఇలా అంటున్నాడు :

"వారు (అంటే విశ్వాసులు ఎలాంటివారంటే) అల్లాహ్ మీది ప్రేమతో పేదలకూ, అనాథులకూ, ఖైదీలకూ అన్నం పెట్టేవారు."

(అద్ దహ్ర్ - 8)

٥٦٤ - وَعَنْ أَبِي هُرَيرَةَ رضي الله عنه قال: جَاءَ رَجُلٌ إِلى النَّبيِّ ﷺ فقال: إِنِّي مَجْهُودٌ، فَأَرْسَلَ إِلى بَعْضِ نِسَائِهِ، فَقَالت: وَالَّذي بَعَثَكَ بالحَقِّ مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ، ثم أَرْسَلَ إِلى أُخْرَى، فَقَالَتْ مِثْلَ ذٰلِكَ، حَتَّى قُلْنَ كُلُّهُنَّ مِثْلَ ذٰلِكَ: لا والَّذِي بَعَثَكَ بِالحَقِّ! مَا عِنْدِي إِلَّا مَاءٌ. فقال النبيُّ ﷺ: «مَنْ يُضِيفُ هٰذا اللَّيْلَةَ؟» فقال رَجُلٌ مِن الأنصَارِ: أَنَا يَا رسُولَ اللهِ!

564. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) కథనం: ఒక వ్యక్తి దైవప్రవక్త (సల్లం) దగ్గరికి వచ్చి, "నేను (బాగా ఆకలితో) నీరసించిపోయాను. (నాక్కాస్త అన్నం పెట్టండి)" అని (దీనంగా) వేడుకున్నాడు. దైవప్రవక్త (సల్లం) అతనికి భోజనం ఏర్పాటు చేయమని ఒక భార్యకు చెప్పి పంపించారు. ఆమె "మిమ్మల్ని సత్యధర్మం ఇచ్చిపంపిన దేవుని సాక్షిగా చెబుతున్నాను. నా దగ్గర నీళ్ళు తప్ప మరేమీ లేదు" అని చెప్పింది. తరువాత ఇంకో భార్య దగ్గరికి పంపారు. ఆమె కూడా అలాగే జవాబు చెప్పింది. చివరకు ఆయన భార్యలందరూ అదే

فَانطَلَقَ بِهِ إلى رَحْلِهِ، فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: أَكْرِمِي ضَيْفَ رسولِ اللهِ ﷺ. وفي روايةٍ قال لِامْرَأَتِهِ: هَلْ عِندَكِ شَيْءٌ؟ فَقالَتْ: لا، إلَّا قُوتَ صِبيانِي. قال: عَلِّلِيهِمْ بِشَيْءٍ، وَإذَا أَرَادُوا العَشَاءَ فَنَوِّمِيهِم، وَإذَا دَخَلَ ضَيْفُنَا، فَأَطفِئِي السِّرَاجَ، وَأَرِيهِ أَنَّا

సమాధానమిచ్చారు: 'మిమ్మల్ని సత్య ధర్మం ఇచ్చి పంపిన దేవుని సాక్షిగా చెబుతున్నాను. నా దగ్గర మంచినీళ్ళు తప్ప మరేమీ లేదు' అని. అప్పుడు దైవప్రవక్త (స) తన సహచరులను, "మీలో ఈ రోజు రాత్రి (ఈ వ్యక్తికి) ఆతిథ్యమిచ్చేవారెవరయినా ఉన్నారా?" అని అడిగారు. ఒక అన్సార్ వ్యక్తి లేచి, "నేను ఇస్తాను దైవప్రవక్తా!" అన్నారు. ఆ తరువాత అన్సారీ సహచరుడు ఆ వ్యక్తిని తన ఇంటికి తీసుకొని వెళ్ళి, "ఇతను దైవప్రవక్త గారి అతిథి. ఇతనికి ఆతిథ్యమివ్వాలి" అన్నారు తన భార్యతో.

వేరొక ఉల్లేఖనం ప్రకారం ఆయన తన భార్యను "మన దగ్గర (భోజనానికి) ఏమైనా ఉందా?" అని అడిగారు. "పిల్లల అన్నం మాత్రం ఉందండీ" అని చెప్పిందావిడ. అప్పుడాయన తన భార్యతో, "ఈ రాత్రి పిల్లలు అన్నం అడిగితే వాళ్ళకు ఏదో ఒకటి ఇచ్చి నిద్రపుచ్చు. అతిథి ఇంట్లోకి రాగానే దీపం ఆర్పెయ్యి. ఆయన ముందు మనం కూడా అన్నం తిన్నట్టు నటిద్దాం" అన్నారు.

ఆ తరువాత అందరూ భోజనానికి కూర్చున్నారు. (ఆమె దీపం ఆర్పేసింది). వచ్చిన అతిథి (కడుపునిండా) భోజనం చేశాడు. కాని ఆ దంపతులు మాత్రం పస్తుండిపోయారు. మరునాడు ఉదయం ఆ అన్సారీ సహచరుడు

نَـأْكُـل؛ فَقَعَـدُوا وَأَكَـلَ الضَّيْـفُ وبَـاتَـا طَاوِيَيْنِ، فَلَمَّا أَصْبَحَ غَدَا عَلَى النَّبِيِّ ﷺ فقَـال: «لَقَـدْ عَجِـبَ الله مِـنْ صَنِيعِكُمَـا بِضَيْفِكُمَا اللَّيْلَةَ» متفقٌ عليه.

దైవప్రవక్త (సల్లం) సన్నిధికి వెళ్ళగానే ఆయన, "రాత్రి మీరు మీ అతిథికి చేసిన సేవ చూసి దేవుడు సంతోషించాడు" అంటూ ఆ పుణ్యదంపతుల్ని కొనియాడారు. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని మహిమోన్నతుల ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని పానీయాల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఇంటికి వచ్చిన అతిథికి కడుపునిండా అన్నంపెట్టి తాము పస్తులు గడిపిన ఓ ఆదర్శ దంపతుల గాథ ఈ హదీసులో వివరించబడింది. చరిత్రలో ఇలాంటి ఉదాహరణలు చాలా అరుదుగా కనిపిస్తాయి. ఈ హదీసు మనకు సహనాన్ని, త్యాగభావాన్ని బోధిస్తోంది. ఏ సమాజ ప్రజల్లోనయితే త్యాగభావం సర్వసామాన్యం అవుతుందో అక్కడ లూటీలు, దోపిడీలు జరగవు. సానుభూతి, కరుణా భావాలతో ఆ ప్రదేశం స్వర్గాన్ని తలపిస్తుంది.

٥٦٥ ـ وعنـــه قـــالَ: قـــالَ رسـولُ الله ﷺ: «طَعَـامُ الاثنَيْـنِ كَـافِـي الثَّلاثَةِ، وَطَعَامُ الثَّلاثَةِ كَافِي الأَرْبَعَةِ» متفقٌ عليه. وفـي روايـةٍ لمسلـمٍ عـن جـابـرٍ رضي الله عنه عن النبيِّ ﷺ قال: «طَعَامُ الـوَاحِدِ يَكفِي الاثنَيـنِ، وَطَعَـامُ الاثنَيْـنِ يَكْفِي الأَرْبَعَـةَ، وَطَعَـامُ الأَرْبعَـةِ يَكْفِـي الثَّمَانِيَةَ».

565. హజ్రత్ అబూ హురైరా (రజి) గారే చేసిన కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు: (కలిసి తింటే) ఇద్దరి భోజనం ముగ్గురికి సరిపోతుంది. ముగ్గురి భోజనం నలుగురికి సరిపోతుంది." *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

ముస్లింలోని వేరొక ఉల్లేఖనంలో హజ్రత్ జాబిర్ (రజి) గారి కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రవచించారు: ఒక వ్యక్తి భోజనం ఇద్దరికి సరిపోతుంది. ఇద్దరి భోజనం నలుగురికి సరిపోతుంది. నలుగురి భోజనం ఎనిమిదిమందికి సరిపోతుంది.

(సహీహ్ బుఖారీలోని భోజనాల ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని పానీయాల ప్రకరణం)

٥٦٦ ـ وعن أبي سعيدٍ الخُدريِّ رضي الله عنه قال: بينَمَا نَحنُ في سَفَرٍ مَعَ النَّبيِّ ﷺ إذ جاءَ رَجُلٌ على رَاحِلَةٍ لَهُ، فَجَعَلَ يَصرِفُ بَصَرَهُ يَميناً وَشِمَالاً، فقالَ رسولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ كَانَ مَعَهُ فَضلُ ظَهرٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلى مَنْ لا ظَهرَ لَهُ، وَمَنْ كَانَ لَهُ فَضلٌ مِنْ زَادٍ فَلْيَعُدْ بِهِ عَلى مَنْ لا زَادَ لَهُ» فَذَكَرَ مِنْ أَصْنَافِ المَالِ مَا ذَكَرَ حَتَّى رَأَيْنَا أَنَّهُ لا حَقَّ لأحَدٍ مِنَّا في فَضْلٍ. رواه مسلم.

566. హజ్రత్ అబూ సయీద్ ఖుద్రీ (రజి) కథనం : మేమొకసారి దైవప్రవక్త (సల్లం) వెంట ప్రయాణంలో ఉండగా ఒక వ్యక్తి తన వాహనంపై (దైవప్రవక్త -సల్లం- దగ్గరికి) వచ్చి అటూ ఇటూ చూడసాగాడు. అప్పుడు దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా ప్రబోధించారు “ఎవరి దగ్గరయినా అదనంగా వాహనాలుంటే అతను ఆ వాహనాన్ని అసలు వాహనం లేనివాడికి ఇవ్వాలి. ఎవరి దగ్గరయినా అదనంగా ప్రయాణసామగ్రి (అన్నం మొదలగునవి) ఉంటే దాన్ని అసలు ప్రయాణసామగ్రి లేనివారికి ఇవ్వాలి.”

ఆ విధంగా ఆయన ఎన్నో రకాల సొమ్ములను ప్రస్తావించారు. ఆయన అలా చెప్పుకుంటూ పోతుంటే మన అదనపు సొమ్ములో అసలు మనకు హక్కే లేదేమోననిపించింది. *(ముస్లిం)*

(సహీహ్ ముస్లింలోని సంప్రాప్త వస్తువుల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

సామూహిక జనజీవనంలో ముస్లింలు పరస్పరం సానుభూతి, త్యాగభావాలతో వ్యవహరించాలి. ముఖ్యంగా కష్టకాలాల్లో ఒండొకరికి సహాయపడాలి. తమ దగ్గర అదనంగా, ఉపయోగంలో లేని ధనాన్ని, వస్తువులను అభాగ్యులైన ఇతర ముస్లింలకు ఇవ్వాలి. ఇలా ఇవ్వడం విధి ఏమీ కాదుగాని ప్రజలు నైతికంగా ఆలోచించి ఉదారంగా వ్యవహరిస్తే దానికి దైవసన్నిధిలో వారు గొప్ప ప్రతిఫలాన్ని పొందుతారు. సమాజంలో నైతిక ప్రమాణాలు ఉన్నతంగా ఉంటే ప్రజలు ఇలాంటి పుణ్యప్రదమైన కార్యాలను కూడా తమ కర్తవ్యంగా భావించి నిర్వర్తిస్తారు. కాని సమాజంలో ఆ నైతికపు విలువలే దిగజారిపోయినప్పుడు ప్రజల్లో పరస్పర సానుభూతి,

త్యాగభావాలకు బదులు బలహీనుల్ని పీడించటం, తోటివారి సొమ్ము కోసం అర్రులు చాచటం లాంటి చేష్టలు పెచ్చరిల్లుతాయి.

٥٦٧ ـ وعن سَهلِ بنِ سعدٍ رضي الله عنه أَنَّ امرأَةً جاءَت إلى رسولِ اللهِ ﷺ بِبُرْدَةٍ مَنسُوجَةٍ، فقالت: نَسَجتُها بِيَدَيَّ لأَكْسُوَكَهَا، فَأَخَذَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحتَاجاً إليْهَا، فَخَرَجَ إلَيْنَا وَإنَّهَا لإزَارُهُ، فقال فُلانٌ: اكْسُنِيهَا مَا أَحْسَنَهَا! فَقَالَ: «نَعَمْ» فَجَلَسَ النَّبِيُّ ﷺ في المَجْلِسِ، ثُمَّ رَجَعَ فَطَوَاهَا، ثُمَّ أَرْسَلَ بِهَا

567. హజ్రత్ సహ్లో బిన్ సాద్ (రజి) కథనం : ఒక మహిళ ఓ దుప్పటి నేసుకొని తీసుకు వచ్చి దైవప్రవక్త (సల్లం)తో మాట్లాడుతూ, "(దైవప్రవక్తా!) మీకు తొడిగించాలని దీన్ని నేను నా స్వహస్తాలతో నేశాను" అని అన్నది. దైవప్రవక్త (సల్లం)కు దాని అవసరం ఉండటంతో ఆయన దాన్ని స్వీకరించారు. ఆ తరువాత ఆయన దాన్ని లుంగీలాగా కట్టుకొని మా దగ్గరి కొచ్చారు. అప్పుడు ఒక వ్యక్తి ఆయనతో, "అబ్బ! ఈ దుప్పటి ఎంత బాగుంది. (దైవప్రవక్తా!) దాన్ని నాకు తొడిగించరూ?" అన్నాడు. ఆయన సరేనన్నారు. సహచరుల సమావేశంలో (కాసేపు) కూర్చున్న తరువాత ఆయన ఇంటికి వెళ్ళి ఆ దుప్పటిని మడతపెట్టి ఆ వ్యక్తికి ఇవ్వమని పంపించారు.

ఆ తరువాత జనం అతన్ని పట్టుకొని, "దైవప్రవక్త (సల్లం) అవసరం ఉండి తొడుక్కున్నారు. కాని నువ్వు (ఆయన అవసరాన్ని పట్టించుకోకుండా) దుప్పటి ఇవ్వమని అడిగావు. దైవప్రవక్త అడిగిన వారిని ఒట్టి చేతులతో త్రిప్పిపంపరని నీకు తెలుసుకదా! (అయినా ఎందుకు అడిగావు). నీ ధోరణి ఏం బాగా లేదు"

إِلَيْهِ، فَقَالَ لَهُ الْقَوْمُ: مَا أَحْسَنْتَ، لَبِسَهَا النَّبِيُّ ﷺ مُحْتَاجاً إِلَيهَا، ثُمَّ سَأَلْتَهُ، وَعَلِمْتَ أَنَّهُ لا يَرُدُّ سَائِلاً! فقال: إِنِّي وَاللهِ! مَا سَأَلْتُهُ لأَلْبِسَهَا، إِنَّمَا سَأَلْتُهُ لِتَكُونَ كَفَنِي. قال سَهْلٌ: فَكَانت كَفَنَهُ. رواه البخاري.

అని మందలించసాగారు. దానికి అతను "దైవసాక్షి! ఈ దుప్పటిని నేను తొడుక్కోవటానికి అడగలేదు. (నేను మరణించిన తరువాత) అది నా శవానికి వస్త్రం కావాలని మాత్రమే అడిగాను" అని అన్నాడు.

ఉల్లేఖకుని ఉవాచ : అతను చనిపోయిన తరువాత ఆ దుప్పటి అతని శవానికి వస్త్రంగానే ఉపయోగించబడింది. *(బుఖారీ)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని జనాయెజ్ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1. ఈ హదీసు ద్వారా కానుకలు స్వీకరించటం ధర్మసమ్మతమేనని తెలుస్తోంది. కానుకలు ఇచ్చిపుచ్చుకోవటం వల్ల పరస్పరం ప్రేమ పెరుగుతుంది. స్వయంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) కూడా ఒకానొక సందర్భంగా "మీరు పరస్పరం కానుకలు ఇచ్చిపుచ్చుకుంటూ ఉండండి. దానివల్ల మీ మధ్య ప్రేమ పెంపొందుతుంది" అని ఉపదేశించారు.

ఈ హదీసు ద్వారా బోధపడే ఇంకో విషయం ఏమిటంటే, దైవప్రవక్త కడుక్కున్న నీళ్ళను, ఆయన చెమటను, వెంట్రుకలు మొదలగువాటిని ఆయన సహచరులు శుభప్రదమైనవిగా భావించేవారు. వాటివల్ల శుభప్రాప్తి జరుగుతుందని తలపోసేవారు. అయితే ఈ పద్ధతి దైవప్రవక్త (సల్లం) వ్యక్తిత్వానికే పరిమితం. ఇతరులు ఉపయోగించిన వస్తువుల్ని అలా పుణ్యప్రదమైనవిగా భావించటం ధర్మసమ్మతం కాదు. ఎందుకంటే సహచరులు కూడా ఒక్క దైవప్రవక్త (సల్లం) నుండి తప్ప ఖలీఫాల నుండిగాని, ఏ ఇతర గొప్ప సహాబీల నుండిగాని శుభం ఒనగూడుతుందని భావించలేదు. అలాంటప్పుడు సాధారణ వలీలు, మహాత్ముల వస్తువుల నుండి శుభప్రాప్తిని ఆశించటం ఎంతవరకు సమంజసం? అదీగాక సహచరులు దైవప్రవక్త శరీరంతో సంబంధమున్న వస్తువుల్ని మాత్రమే శుభప్రదమైనవిగా భావించేవారు గాని ఆయన ఇంటి గోడల్ని, కిటికీలను, తలుపుల్ని అంటిపెట్టుకొని కూర్చోలేదు. కాని నేడు చాలామంది అమాయకులు తమ అజ్ఞానం వల్ల దైవప్రవక్త (సల్లం) సమాధిని, సమాధి కడుగును కూడా శుభప్రదమైనవిగా భావిస్తున్నారు. అంతేకాదు ప్రముఖ వలీల, మహాత్ముల సమాధులను, వారి నివాసాలను దైవిక శక్తి స్వరూపాలుగా భావిస్తున్నారు. ఇవన్నీ మూఢనమ్మకాలే తప్ప వాస్తవానికి షరీఅత్‌లో వీటికి ఎలాంటి విలువ లేదు.

٥٦٨ ـ وعن أبي موسى رضي الله عنه قال: قال رسولُ اللهِ ﷺ: «إنَّ الأشعَرِيِّينَ إذَا أرْمَلُوا فِي الغزوِ، أوْ قَلَّ طَعَامُ عِيَالِهِمْ بِالمَدِينَةِ، جَمَعُوا مَا كَانَ عِنْدَهُمْ فِي ثَوبٍ وَاحِدٍ، ثُمَّ اقْتَسَمُوهُ بَيْنَهُمْ فِي إنَاءٍ وَاحِدٍ بِالسَّوِيَّةِ فَهُمْ مِنِّي وَأنَا مِنْهُمْ» متفقٌ عليه. «أرْمَلوا»: فَرَغَ زَادُهُم، أوْ قَارَبَ الفَرَاغَ.

568. హజ్రత్ అబూ మూసా (రజి) కథనం ప్రకారం దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇలా అన్నారు : అష్అరీ తెగవాళ్ళు యుద్ధ రంగంలో ఉన్నప్పుడు వారి ఆహార పదార్థాలు అయిపోవస్తే, లేక (స్వస్థలం) మదీనాలో ఉన్నప్పుడు తమ ఆలుబిడ్డల ఆహారానికి కొరత ఏర్పడితే అప్పుడు వారందరూ తమ దగ్గరున్న ఆహారపదార్థాలన్నిటిని ఒక వస్త్రంలో పోగుచేసి ఒక పాత్రతో వాటిని అందరూ సమానంగా పంచుకుంటారు. అందుచేత వారు నాతోపాటు ఉన్నారు, నేను వారితో పాటు ఉన్నాను. *(బుఖారీ - ముస్లిం)*

(సహీహ్ బుఖారీలోని భాగస్వామ్య ప్రకరణం, సహీహ్ ముస్లింలోని మహిమోన్నతుల ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

"వారు నాతో పాటు ఉన్నారు. నేను వారితో పాటు ఉన్నాను" అంటే సత్కార్యాలు, సుగుణాల్లో మేము పరస్పరం చాలా సన్నిహితంగా, ఒకే లాగున్నామని అర్థం. ఈ హదీసు అష్అరీ తెగవారి మహిమోన్నతులను వెల్లడించడంతోపాటు ప్రజలు పరస్పరం సానుభూతి త్యాగభావాలతో వ్యవహరించాలని, ముఖ్యంగా కరువు పరిస్థితుల్లో ఒకరికొకరు సహకరించుకుంటూ వనరుల్ని సక్రమంగా, సజావుగా అందరికి ఆమోదయోగ్యమైన రీతిలో వినియోగించుకోవాలని ప్రబోధిస్తోంది.